

Asia: VN/846/2018

Utlåtandebegäran om regeringens proposition till riksdagen med förslag till Ålands självstyrelselag

Remissinstansens utlåtande

Ni kan skriva ert utlåtande i textfältet nedan

Svenska Finlands folkting tackar för justitieministeriets begäran om utlåtande om utkastet till proposition med förslag till ny självstyrelselag för Åland. Folktinget tar ställning till propositionsutkastet i enlighet med sitt lagstadgade uppdrag (lag om Svenska Finlands folkting 1331/2003).

Ålands enspråkigt svenska status baseras på internationella garantier för självstyrelsen. Det viktigaste syftet med självstyrelsen är att säkerställa att det svenska språket, kulturen och de lokala traditionerna bevaras. Ålands språkliga status stöder svenska språkets ställning i riket, och Ålands självstyrelse är därtill ett exempel på en lyckad självstyrelselösning som aktivt lyfts fram och uppmärksammas inom det nordiska samarbetet och i internationella sammanhang.

Finlands grundlag fastställer att landskapet Åland har självstyrelse enligt vad som särskilt bestäms i självstyrelselagen för Åland. Avsikten med den aktuella lagreformen är att förtydliga självstyrelselagen i förhållande till grundlagen. Ett viktigt syfte är att underlätta förändringar i behörighetsfördelningen mellan Ålands lagting och riksdagen. De föreslagna bestämmelserna om myndigheternas språk och om individens språkliga rättigheter motsvarar i huvudsak gällande självstyrelselag.

Folktinget kommenterar i det följande vissa lagförslag i utkastet till proposition.

51 § Hörande om förslag till lagar och andra författningar

Enligt 1 mom. ska Ålands regering höras om lagförslag som är av särskild betydelse för Åland. Motsvarande bestämmelse finns i nuvarande självstyrelselag. I förslaget förutsätts att hörandet uttryckligen sker innan regeringen lämnar propositionen till riksdagen.

Folktinget konstaterar att detta innebär att Ålands regering har en lagstadgad rätt att ta del av de lagförslag som är av särskild betydelse för Åland på svenska i ett tidigare skede av lagstiftningsprocessen än för närvarande. I enlighet med förslagets syfte förbättras i så fall den åländska regeringens möjligheter att påverka rikslagstiftningen i frågor som är viktiga för självstyrelsen, vilket Folktinget understöder.

Folktinget understryker i detta sammanhang vikten av att det beviljas tillräckliga resurser bland annat för översättning av författningstexter till svenska. Justitieministern har i sitt svar på ett skriftligt spørsmål (SSS 106/2021 rd) hänvisat till att ministeriet har uppmärksammat den svenskspråkiga laggranskningens resurser och strävar efter att förbättra dem i den utsträckning det är möjligt. Det har också budgeterats tidsbundna extra resurser för den svenska språkenheten vid statsrådets kansli för att underlätta översättningsverksamheten.

87 § Ämbetspråket i kontakterna mellan riksmyndigheter och myndigheter på Åland

I 1 mom. föreslås bestämmelser om att ämbetspråket i kontakterna mellan myndigheterna i riket och myndigheterna på Åland är svenska. I gällande lag utgår man från skriftväxlingsspråket mellan myndigheterna, medan tillämpningsområdet enligt det nya förslaget är bredare och omfattar även den muntliga kommunikationen mellan tjänstemännen. Enligt specialmotiveringen avspeglar det sistnämnda rådande praxis.

Folktinget framhåller att detta förtydligande är motiverat, eftersom ett välfungerande samarbete mellan riksmyndigheterna och Ålands myndigheter ska utgå från att både de skriftliga och de muntliga kontakterna på svenska kan garanteras. Det här är även direkt en fråga om att kunna upprätthålla kontakterna med de åländska myndigheterna på det sätt som självstyrelselagen förutsätter.

Det konstateras emellertid i propositionsutkastet att sämre kunskaper i svenska bland finska politiker och tjänstemän redan har blivit ett problem, när det gäller kontakterna mellan landskapet och riket. Folktinget har i sin verksamhet aktivt lyft fram denna problematik i kontakter till statsförvaltningen och understryker också för egen del det viktiga i att staten vidtar åtgärder med snabb tidtabell för att tillgodose behovet av tjänstemän som kan svenska.

90 § Individens språkliga rättigheter vid de åländska myndigheterna

Det föreslås en ny bestämmelse om individens rätt att i ärenden som gäller tvångsåtgärder eller andra ingrepp i personlig frihet eller integritet bli bemött av de åländska myndigheterna på ett språk som han eller hon kan förstå eller att få tolkning eller översättning.

Folktinget konstaterar att detta förslag gäller andra språk än svenska, men att det har en viktig betydelse eftersom det avser de språkliga rättigheterna för personer som har berövats sin frihet. Bestämmelserna är i enlighet med Europakonventionens bestämmelser om språkliga rättigheter vid frihetsberövande. Även om förslaget gäller exceptionella åtgärder som inte har beröringspunkter med flertalet invånare, så kan det noteras att andelen personer registrerade med ett annat modersmål än svenska var 14 procent av Ålands befolkning på 30 129 personer i slutet av år 2020 (ÅSUB 31.12.2020).

95 § Föreskrifter och information på svenska

Enligt 1 mom. ska bestämmelser och myndighetsföreskrifter för att bli gällande på Åland finnas tillgängliga på svenska. Motsvarande bestämmelse finns i nuvarande självstyrelselag.

Folktinget understöder lagförslaget, men konstaterar att bestämmelsen inte omfattar allmänt bindande kollektivavtal. Kollektivavtalen utgör ett viktigt regleringsinstrument inom området arbetsrätt och har långtgående konsekvenser för den enskildes rättsliga ställning (GrUU 41/2000 rd). Inom arbetsrätten gäller rikets lagar på Åland och därmed också de allmänt bindande kollektivavtalen.

Under beredningen av den nya självstyrelselagen har åländska parter särskilt framhållit att allmänt bindande kollektivavtal ska finnas tillgängliga på svenska för att bli gällande på Åland. Eftersom de allmänt bindande kollektivavtalen har betydelse för arbetstagarnas rättigheter är det av central vikt att de finns tillgängliga samtidigt på svenska och finska. Folktinget framhåller att detta inte endast är en fråga för Åland, utan samma behov gäller svenskspråkiga arbetstagare och arbetsgivare i hela landet.

Folktinget föreslår till följd av detta ett tillägg i den föreslagna bestämmelsen i 1 mom.: Bestämmelser, myndighetsföreskrifter och allmänt bindande kollektivavtal ska för att bli gällande på Åland finnas tillgängliga på svenska.

I 2 mom. föreslås en ny bestämmelse, enligt vilken statliga myndigheter ska se till att myndighetsanvisningar av allmän betydelse som gäller på Åland, samt andra anvisningar som huvudsakligen finansieras med statliga medel och som avses vara tillämpliga på Åland, finns tillgängliga på svenska.

Folktinget understöder förslaget, men konstaterar att formuleringen ”myndighetsanvisningar av allmän betydelse” kan lämna rum för tolkning. Det vore enligt Folktinget befogat att ytterligare precisera tillämpningsområdet utöver de exempel som ges i specialmotiveringen.

När det gäller anvisningar som huvudsakligen finansieras med statliga medel utgår Folktinget från att detta förslag bland annat omfattar de nationella vårdrekommendationerna i God medicinsk praxis samt Pharmaca Fennica, som innehåller information till yrkespersonal inom social- och hälsovården om läkemedel som säljs i Finland. Folktinget har förespråkat att dessa handböcker fortgående översätts till svenska med allmänna medel och har bitt social- och hälsovårdsministeriet vidta de åtgärder som behövs.

96 § Språklig service vid statliga bolag med verksamhet på Åland

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska ett tjänsteproducerande bolag, som staten har bestämmanderätt i och som sköter offentliga förvaltningsuppgifter på Åland, betjäna och informera allmänheten på svenska. De språkliga skyldigheterna gäller i samma utsträckning när ett sådant statligt bolag bedriver näringsverksamhet på Åland.

Folktinget hänvisar till att bolagiseringen av offentliga uppgifter i många fall leder till att möjligheterna att kommunicera på svenska försämras, vilket även konstateras i propositionsutkastet. Syftet med lagförslaget är därför att säkerställa tjänster på svenska i samband med att olika funktioner överförs till ett sådant bolag som avses i bestämmelsen. Motsvarande språkliga skyldigheter gäller näringsverksamheten. Folktinget anser att den föreslagna bestämmelsen ger tydliga ramar för ett statligt bolags språkliga skyldigheter på Åland och omfattar förslaget.

Helsingfors den 6 september 2021

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Sandra Bergqvist
folktingsordförande

Christina Gestrin
folktingssekreterare

Mats Brandt
ordförande
Folktingets förvaltningsutskott

Kristina Beijar
sakkunnig i förvaltningsärenden

Beijar Kristina
Svenska Finlands folkting